

Mjesečno istraživanje o indeksu proizvođačkih cijena u BiH
Referentni metapodaci u Euro SDMX Metadata Structure (ESMS)
Agencija za statistiku BiH

1. Kontakt	
1.1. Nadležna institucija	AGENCIJA ZA STATISTIKU BOSNE I HERCEGOVINE
1.2. Nadležna organizaciona jedinica	Sektor za ekonomske statistike - Odjel za statistiku cijena
1.3. Kontakt osoba	a) Rubina Ligata b) Gorčin Stojanović
1.4. Funkcija kontakt osobe	a) Šef odsjeka za statistiku cijena b) Stručni saradnik
1.5. Kontakt poštanska adresa	Zelenih beretki 26, 71 000 - Sarajevo
1.6. Kontakt e-mail adresa	rubina.ligata@bhas.ba , gorcin.stojanovic@bhas.ba
1.7. Broj telefona	+387 (33) 911 911
1.8. Broj faksa	+387 (33) 220 622
2. Podaci o ažuriranju metapodataka	
2.1. Datum posljednje potvrde validnosti metapodataka	31.10.2017.
2.2. Datum posljednje objave metapodataka	31.10.2017.
2.3. Datum posljednjeg ažuriranja metapodataka	31.10.2017.
3. Prezentacija statistike	
3.1. Opis podataka	Indeks cijena proizvođača u Bosni i Hercegovini predstavlja kratkoročni statistički indikator koji pokazuje dinamiku kretanja cijena domaćih proizvođača dobara. Prvenstvena namjena Indeksa cijena proizvođača industrijskih proizvoda je da služi kao inidikator opće inflacije. Zatim služi i kao indikator makroekonomskih performanci, eskalator za prilagođavanje cijena u dugoročnim ugovorima, deflator nominalnih vrijednosti outputa ili međufazne potrošnje u ostvarenom obimu proizvodnje i deflator za nominalne vrijednosti kapitalnih troškova u nacionalnim računima, važan alat pri kreiranju i vođenju monetarnih i fiskalnih politika kao i za donošenje informiranih ekonomskih odluka u privatnom sektoru.
3.2. Klasifikacije koje se koriste u istraživanju	Indutrijska klasifikacija (General Industrial Classification of Economic activities within the European Union-NACE) grupira proizvođačke jedinice prema njihovoj glavnoj aktivnosti, temeljeno na kriteriju outputa. Na početku projekta je korištena NACE klasifikacija i to njena verzija 1.1. dok smo od 2010.godine prešli na NACE 2 klasifikaciju.Sami proizvodi su klasificirani prema nacionalnoj verziji Klasifikacije proizvoda prema aktivnostima (PRODCOM-Eurostat Classification of Product by Activity).
3.3. Sektor obuhvaćen istraživanjem	Indeks cijena proizvođača u Bosni i Hercegovini je ograničen na industrijske aktivnosti B.Rudarstva i vađenja kamena, C.Prerađivačke industrije, D.Snabdijevanja električnom energijom, plinom, parom i toplom vodom te E.Snabdijevanja vodom, kanalizacijom, upravljanjem otpadom i reciklažom.
3.4. Statistički koncepti i definicije	Indeks cijena proizvođača u Bosni i Hercegovini se klasificira i po proizvodima i prema industrijskim područjima te obuhvata domaće i vanjsko tržište razdijeljeno na euro i ne-euro zonu. Cijene koje su predmet posmatranja u ovom istraživanju predstavljaju stvarne transakcijske cijene koje pokazuju prihod proizvođača od dobara prodatih stvarnim kupcima. To nikako nisu kataloške ili cijene iz cjenovnika jer im je cilj da reflektiraju sve eventualne popuste, rabate, poreze i ostale namete koji mogu biti uključeni u cijene.dakle, predmet posmatranja jesu cijene koje su zabilježene u momentu kada dođe do same transakcije a ne cijene iz vremena podnošenja narudžbe budući da za velike narudžbe može proteći dosta vremena između momenta narudžbe i momenta isporuke robe.
3.5. Statistička jedinica	Jedinica posmatranja, u ovom istraživanju, je u skladu sa osnovnim konceptima SNA 1993 pojedinačno, homogeno, proizvođačko tijelo odnosno preduzeće, što znači da zasebne podružnice, prodajne jedinice ili administrativne jedinice nisu obuhvaćene, zbog činjenice da ti dijelovi nisu u mogućnosti samostalno donositi odluke niti izvoditi sve proizvodne operacije kao ni obračunati cijene samostalno.

3.6. Statistička populacija	Indeks cijena proizvođača u Bosni i Hercegovini se klasificira i po proizvodima i prema industrijskim područjima te obuhvata domaće i vanjsko tržište razdijeljeno na euro i ne-euro zonu. Cijene koje su predmet posmatranja u ovom istraživanju predstavljaju stvarne transakcijske cijena koje pokazuju prihod proizvođača od dobara prodanih stvarnim kupcima. To nikako nisu kataloge ili cijene iz cjenovnika jer im je cilj da reflektiraju sve eventualne popuste, rabate, poreze i ostale namete koji mogu biti uključeni u cijene. dakle, predmet posmatranja jesu cijene koje su zabilježene u momentu kada dođe do same transakcije a ne cijene iz vremena podnošenja narudžbe budući da za velike narudžbe može proteći dosta vremena između momenta narudžbe i momenta isporuke robe.
3.7. Referentno geografsko područje	Indeks proizvođačkih cijena u BiH obuhvata teritorij cijele BiH, a objavljuje se pojedinačno za svaki od entiteta te BiH u cjelini.
3.8 Vremenska pokrivenost	2007-ongoing.
3.9. Bazni period	2011.
4. Jedinica mjere	Jedinice mjere koje se koriste su: Indeks (indeksni brojevi), procentualna promjena u odnosu na isti mjesec prethodne godine (stopa) i procenutalna promjena u odnosu na Mjesec (indeksi i stope).
5. Referentni period	Mjesec (indeksi i stope).
6. Institucionalni mandat (ovlaštenje)	
6.1. Pravni akti i drugi sporazumi	<ul style="list-style-type: none"> • Zakon o statistici BiH, • Višegodišnji statistički programi i godišnji planovi rada BiH, • Metodologija Indeksa proizvođačkih cijena u BiH, • Međunarodne preporuke i priručnici (Eurostat, MMF, UN).
6.2. Razmjena (posredovanje) podataka	Agencija za statistiku BiH kao proizvođač zvanične statistike je institucija nadležna za izradu indeksa proizvođačkih cijena.
7. Povjerljivost	
7.1. Povjerljivost - politika	Povjerljivost statističkih podataka je uređena zakonom a osoblje koje provodi statističko istraživanje ima po istom pravnom osnovu obavezu zaštite povjerljivosti. Zakon o statistici BiH (Sl. glasnik BiH 26/04 i 42/04 - Poglavlje XI - član 23.-29.) utvrđuje princip poverljivosti kao jedan od glavnih principa. Agencija za statistiku BiH distribuira statistike u skladu sa statističkim načelima Kodeksa prakse evropske statistike a posebno sa načelom statističke povjerljivosti.
7.2. Povjerljivost – postupanje sa podacima	U dokumentu „Pravilnik o zaštiti statističkih podataka u Agenciji za statistiku“ navedene su procedure za osiguranje povjerljivosti za vrijeme prikupljanja, obrade i diseminacije – što uključuje, protokole za osiguranje individualnih podataka kojima se ima pristup, pravila za definiranje povjerljivih ćelija u izlaznim tabelama i procedure za otkrivanje i prevenciju naknadnih razotkrivanja, kao i pristup mikropodacima za istraživačke namjene.
8. Politika diseminacije	
8.1. Kalendar objavljivanja	Krajem decembra svake godine BHAS objavljuje Kalendar objavljivanja sa preciznim datumom i vremenom objave statistika za narednu godinu.
8.2. Pristup kalendaru objavljivanja (link)	http://www.bhas.ba/statistickistandardi/KALENDAR_PUBLIKOVANJA_ba.pdf
8.3. Pristup korisnika	Princip da svi korisnici imaju jednak pristup statističkim podacima na nepristrasnoj osnovi utvrđen je u članu 8. stav 2. tačka h. , i članu 19. stav 2. Zakona o statistici BiH i BHAS ga u praksi dosljedno provodi.
9. Učestalost diseminacije podataka	Indeks proizvođačkih cijena u BiH se diseminira na mjesečnoj osnovi.
10. Dostupnost i razumljivost	
10.1. Saopćenja	Mjesečna saopćenja o Indeksima proizvođačkih cijena BiH kao i Tematski bilten su dostupni na web stranici Agencije za statistiku BiH.
10.2. Publikacije	Tematski bilten "Indeksi proizvođačkih cijena u BiH" te publikacija "BiH u brojevima" dio Cijene.
10.3. Online baza podataka	Na web stranici Agencije za statistiku BiH se mogu pronaći sav saopćenja te tematski bilteni od 2007.godine do danas.
10.4. Pristup mikro podacima	Nisu dostupni mikropodaci.
10.5. Drugo	/
10.6. Dokumentacija o metodologiji	Metodološki dokument: Metodologija Indeksi cijena proizvođača u BiH.
10.7. Dokumentacija o kvalitetu	/
11. Upravljanje kvalitetom	

11.1. Osiguranje kvaliteta	BHAS slijedi preporuke o organizaciji i upravljanju kvalitetom date u Kodeksu prakse evropske statistike (CoP) i implementira smjernice date u Okviru za osiguranje kvaliteta evropskog statističkog sistema (QAF). Više, u vezi osiguranja kvaliteta, svih procedura koje koje opisuju politiku kvaliteta u BHAS-u se nalazi u dokumentu: Politika i mehanizmi upravljanja kvalitetom u BHAS-u: http://www.bhas.ba .
11.2. Procjena kvaliteta	/
12. Relevantnost	
12.1. Korisničke potrebe	Ključni korisnici podataka iz statističkog istraživanja su: Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Direkcija za ekonomsko planiranje pri Vijeću Ministara BiH, Centralna banka BiH, Eurostat, Svjetska Banka, MMF, Statistički odsjek Ujedinjenih nacija (UNSD), ambasade i konzularna predstavništva stranih država. Korisnici ovih podataka su i poslovni subjekti-preduzeća, mediji i opća javnost. Interno se ovi podaci koriste u statistici nacionalnih računa za proizvodnju bruto domaćeg proizvoda.
12.2. Zadovoljstvo korisnika	Prvenstvena namjena Indeksa cijena proizvođača industrijskih proizvoda je da služi kao indikator opće inflacije. Zatim služi i kao indikator makroekonomskih performanci, eskalator za prilagođavanje cijena u dugoročnim ugovorima, deflator nominalnih vrijednosti outputa ili međufazne potrošnje u ostvarenom obimu proizvodnje i deflator za nominalne vrijednosti kapitalnih troškova u nacionalnim računima, važan alat pri kreiranju i vođenju monetarnih i fiskalnih politika kao i za donošenje informiranih ekonomskih odluka u privatnom sektoru.
12.3. Kompletnost podataka	Stopa kompletnosti podataka za P: stopa kompletnosti podataka iznosi 100 %. Za ovu statistiku se izračunavaju svi ključni pokazatelji, koji se zahtijevaju prema međunarodnim standardima.
13. Tačnost i pouzdanost procjene	
13.1. Opća tačnost procjene	/
13.2. Greška uzorkovanja	/
13.3. Neuzoračka greška	Greška obuhvata: Istraživanje cijena proizvođača u Bosni i Hercegovini se temelji na uzorku proizvoda i njihovih proizvođača odnosno proizvodne jedinice locirane na teritoriju Bosne i Hercegovine a koja svoje proizvode plasira na domaćem ili inostranom tržištu (euro i ne-euro zoni). Dizajn uzorka je izvršen u dvije faze: U prvoj fazi su odabrani respondenti (proizvodne jedinice) u skladu sa podacima dobijenim Godišnjim istraživanjem industrije (IND-21) nakon čega su u drugoj fazi odabrani konkretni proizvodi koji će se posmatrati. Identifikacija proizvoda je izvršena prema nacionalnoj verziji PRODCOM nomenklature proizvoda (NIP BIH) na način da je
14. Pravovremenost i tačnost objave	
14.1. Pravovremenost	Pravovremenost objave prvih rezultata: T+20. Potpuni set indeksa se objavljuje svakog mjeseca u prosjeku 20 dana nakon proteka referentnog perioda radi komplicirane procedure dostavljanja podataka između Zavoda i BHAS-a. Ne objavljujemo
14.2. Tačnost	Tačnost objave - objavljivanje za U: stopa tačnosti objave podataka iznosi $12/(12+0) = 1.0$ ili 100 %. Svih 12 rezultata mjesečnog istraživanja statistike cijena smo objavili na predviđeni datuma objave prema Kalendaru publikovanja. Tačnost objave - objavljivanje za P: T+0. Nema odstupanja između najavljenog i stvarnog datuma objave (prema Kalendaru objavljivanja), s tim da je objavljeni kalendar prilagođen mogućnostima brzine dostave i obrade podataka.
15. Usklađenost i uporedivost	
15.1. Uporedivost - geografska	Unatoč određenim razlikama u korištenim metodologijama među zemljama, PPI se može koristiti i za međunarodna poređenja stopa inflacije. Ipak se primarno koristi na nacionalnom nivou.
15.2. Vremenska uporedivost	Uporedivost za U: Podaci o indeksima proizvođačkih cijena se proizvode i objavljuju od 2007. godine u mjesečnoj dinamici. Dužina uporedivih vremenskih serija za P: Podaci o indeksima potrošačkih cijena BiH se proizvode i objavljuju od 2007. godine u mjesečnoj dinamici. Dužina uporedivih vremenskih serija obzirom da se radi o mjesečnim vremenskim serijama iznosi $9 \times 12 = 108$ (mjeseci).
15.3. Usklađenost – cross domain	/
15.4. Usklađenost – interna	Indeksi cijena su strukturalno koherentni, viši nivoi agregacije se deriviraju iz detaljnih indeksa u skladu sa čvrsto utemeljenim procedurama.

16. Troškovi i opterećenje	Budući da se radi o papirnoj formi obrazaca koje privredni subjekti sami popunjavanju u više kopija te dostavljaju mjesečno entitetskim Zavodima te da postoji više sličnih istraživanja koja zahtijevaju istovjetne podatke za različite statističke namjene opterećenje za respondentne nije zanemarivo, dok se troškovi svode na troškove pripreme i štampe velike količine obrazaca.
17. Revizija podataka	
17.1. Revizija podataka - politika	Ne provodi se revizija podataka osim u slučaju grešaka u diseminaciji uzrokovanih značajnim metodološkim intervencijama.
17.2. Revizija podataka – praksa	Podaci o indeksima se mjesečno objavljuju kao finalni podaci za prethodni mjesec. Nisu predmet revizija.
18. Statistička obrada	
18.1. Izvor podataka	Istraživanje cijena proizvođača u Bosni i Hercegovini se temelji na uzorku proizvoda i njihovih proizvođača odnosno proizvodne jedinice locirane na teritoriju Bosne i Hercegovine a koja svoje proizvode plasira na domaćem ili inostranom tržištu (euro i ne-euro zoni). Jedinica posmatranja, u ovom istraživanju, je u skladu sa osnovnim konceptima SNA 1993 pojedinačno, homogeno, proizvođačko tijelo odnosno preduzeće, što znači da zasebne podružnice, prodajne jedinice ili administrativne jedinice nisu obuhvaćene, zbog činjenice da ti dijelovi nisu u mogućnosti samostalno donositi odluke niti izvoditi sve proizvodne operacije kao ni obračunati cijene samostalno. Prodajna cijena proizvođača industrijskih proizvoda na domaćem tržištu je cijena po kojoj proizvođač prodaje svoje proizvode redovnim kupcima na domaćem tržištu u najvećim količinama, franko utovareno na vagon (kamion) u mjestu proizvođača. U tu cijenu ulaze regresii ukoliko ih proizvođač ostvaruje, a isključuju se trgovački rabati i popusti koje prodavac odobrava kupcu, PDV i akcize. Cijena proizvođača proizvoda za strano tržište je cijena na nacionalnoj granici- FOB (free on board), što znači da prodavac plaća prijevoz robe do luke isporuke i troškove utovara a kupac plaća prijevoz, osiguranje, troškove istovara te prijevoz od određene luke do krajnjeg mjesta korištenja. Pomenuta cijena isključuje PDV i slične poreze direktno vezane za promet kao i sve takse i namete na proizvode i usluge koje poduzeća plaćaju dok se eventualno primljene subvencije na proizvode dodaju.
18.2. Učestalost prikupljanja podataka	Sve cijene se prikupljaju mjesečno u periodu prikupljanja od 21.prethodnog mjeseca do 20.tekućeg mjeseca.Obrazac se dostavlja proizvođačkim preduzećima koji ga popunjenog dostavljaju u centrale Entitetskih zavoda za statistiku koje vrše obradu podataka te izračunate indekse dostavljaju Agenciji za statistiku BiH radi njihova agregiranja za nivo Bosne i Hercegovine.
18.3. Prikupljanje podataka	Podaci se prikupljaju direktnim popunjavanjem papirne forme obrasca od strane privrednog lica obuhvaćenog istraživanjem. Obrazac se sastoji od unaprijed popunjenog dijela koji sadržava podatke kojima se identificira respondent istraživanja (prema podacima iz registra), podacima o konkretnim proizvodima čije se cijene prate te uputstvom za popunjavanje obrasca. Osim toga na obrascu se nalazi i dio koji popunjava izvještajna jedinica (preduzeće) a odnosi se na cijene i nužne napomene vezane za njihovo kretanje. Dakle, preduzeće za odabrane stavke definirane opisom, jedinicom mjere i količinom, unosi cijene po kojima se stavka prodaje na domaćem ili ne-domaćem tržištu (euro ili ne-euro zoni) što se naziva snimanjem cijena prema konkretnim specifikacijama (specification pricing).

18.4. Validacija podataka	<p>Kvalitet igra ključnu ulogu u procesu izračunavanja indeksa i utvrđivanja tačnosti dobijenih podataka o kretanju cijena na posmatranom tržištu. Uređivanje podataka uključuje provjeru kvalitete podataka u smislu kompletnosti, koherentnosti i kontinuiteta osnovnih informacija dobijenih od izvještajnih jedinica, i predstavlja jednu od najznačajnijih pripremnih faza izračunavanja i objavljivanja indeksa. Prvu fazu pripreme za unos čini logička provjera dostavljenih podataka koja se odvija u entitetskim Zavodima za statistiku i podružnici BHAS-a u Brčko distriktu. Ta provjera se odnosi na provjeru da li su obrasci dostavljeni pravovremeno, da li su u potpunosti popunjeni u skladu sa datim uputstvima za popunjavanje, da li su podaci koherentni te da li je dostavljena cijena u skladu sa prethodno dostavljenim cijenama za navedene stavke. Ukoliko neki obrazac ne prođe ovu fazu osoblje zaduženo za kontrolu kontaktiraju responenta. Nakon ove faze dolazi faza samog unosa dostavljenih cijena i sa njima vezanih informacija sa obrasca u za to predviđenu softversku aplikaciju koja također sadržava određene logičke kontrole kojima se dostavljeni podaci dodatno automatski filtriraju. Aplikacija ima unaprijed zadate intervale kretanja unesenih cijena te automatski prepoznaje cijene koje se nalaze izvan granica (outliere) koje je osoblje zaduženo ponovo provjeriti kontaktiranjem izvještajne jedinice, uspoređivanjem sa sličnim proizvodima ili proizvođačima ili analiziranjem vremenskih serija ovisno o tome o kakvom proizvodu ili proizvođaču se radi.</p> <p>Ukoliko se utvrdi da izvještajna jedinica duži vremenski period ne dostavlja obrasce potrebno je utvrditi razlog zbog kojeg je to tako. Neki od razloga za neodziv mogu biti: premještanje proizvodnje izvan teritorija BiH, diskontinuitet proizvodnje, odbijanje saradnje, zatvaranje preduzeća ili nepoštivanje značaja statistike. Nakon što se utvrdi razlog potrebno je pronaći adekvatnu zamjenu za preduzeće koja će dostavljati cijene za slične stavke. Ukoliko se utvrdi da se za određenu stavku duži vremenski period (duže od tri mjeseca) dostavlja obrazac sa naznakom „nema prodaje“ potrebno je kontaktirati izvještajnu jedinicu kako bi se utvrdilo da li stavka više nije</p>						
18.5. Kompilacija podataka	<p>Indeks cijena proizvođača jeste ponderirana aritmetička sredina prostih geometrijskih sredina, odnosno indeksi cijena proizvođača su agregatni Laspeyres-ov tip indeksa temeljen na Jevon-ovom pristupu. Prvi korak izračunavanja indeksa predstavlja izračunavanje odnosa cijena odnosno izračunavanje odnosa tekuće i bazne cijene. Budući da se radi o lančanom indeksu bazna cijena je uvijek ona iz decembra prethodne godine. Nakon izračunavanja tih odnosa za svaku stavku koja spada pod jedan proizvod izračunava se prosta geometrijska sredina izračunatih odnosa budući da ne raspolažemo informacijama o relativnom učešću svake pojedinačne stavke da bi ih ponderirali. Nadalje se indeksi agregiraju korištenjem odgovarajućih pondera odnosno primjenom Laspeyres-ove formule. Za državni indeks na svakom nivou indeksi se izračunavaju množenjem indeksa tog nivoa dobijenim od entiteta sa učešćem tog entiteta u državi te njihovim zbrajanjem. U Bosni i Hercegovini su ponderi specifični zbog činjenice da su entitetski Zavodi za statistiku i podružnica BHAS-a ti koji izračunavaju pondera prema PRODCOM vrijednosti za konkretne proizvode i ukupan promet kao ponder za preduzeća (prema podacima IND-a 21). Nakon toga se ti ponderi koriste za kreiranje strukture pondera na državnom nivou, što znači da ponderi na državnom nivou predstavljaju učešće pojedinih entiteta i Brčko distrikta. Dakle, na državnom nivou, se tri vektora pondera povezuju ponderiranim aritmetičkom sredinom koja se temelji na apsolutnim vrijednostima pondera entiteta pri čemu su odnosi pondera ustvari odnosi apsolutnih vrijednosti pojedinog agregata i ukupne vrijednosti svih agregata. Dakle suma pondera na nivou države predstavlja zbir suma pondera dvaju entiteta i Brčko distrikta.</p> <p>Na svim nivoima hijerarhijsku strukturu klasifikacije proizvode čini šest agregata:</p> <table data-bbox="624 1697 1034 1787"> <tr> <td>NIVO</td> <td>AGREGAT</td> </tr> <tr> <td>8 cifara</td> <td>PROIZVOD</td> </tr> <tr> <td>4 cifre</td> <td>PRODCOM proizvod</td> </tr> </table>	NIVO	AGREGAT	8 cifara	PROIZVOD	4 cifre	PRODCOM proizvod
NIVO	AGREGAT						
8 cifara	PROIZVOD						
4 cifre	PRODCOM proizvod						
18.6. Prilagođavanje	Ne koriste se statistički postupci za podešavanje serije (metode desezoniranja).						
18.7. Sezonsko prilagođavanje	Ne vrši se sezonsko prilagođavanje.						
19. Komentar	/						